

תקציר

עבודה זו בוחנת האם מדיניות משרד החינוך מבקשת להנחיל את ערכי הציונות לתלמידי מערכת החינוך הממלכתית, בדגש על תוכניות הלימודים בהיסטוריה. השאלה שנשאלה במחקר זה היא, כיצד השתנה החינוך לציונות בתוכניות הלימודים הרשמיות בהיסטוריה מאז ימי המנדט ועד ימינו אנו? האם יש רצון וניסיון במדינת ישראל של שנת 2013, להביא את תלמידי מערכת החינוך להזדהות עם מושגים כמו "העם היהודי", "מדינת ישראל", "ארץ ישראל", או שאלו מושגים ארכאיים שיצאו זה מכבר מהלקסיקון החינוכי העכשווי?

שאלת המחקר המשנית של העבודה מתחקה אחר החינוך לציונות בתוכניות הלימודים בחינוך הבלתי פורמאלי, בחיפוש אחר מדיניות כוללת של המשרד בנושא החינוך לציונות, וקישור בין החינוך הפורמאלי לבלתי פורמאלי.

שיטת המחקר שנבחרה היא ניתוח איכותני של תוכניות הלימודים בהיסטוריה, תוך התמקדות במטרות הלימוד ובערכי היסוד שהתוכנית מבקשת להטמיע בקרב התלמידים. ניתוח התוכניות נעשה באמצעות מבט השוואתי על רצף התוכניות שפורסמו מאז ראשית ימי המנדט הבריטי בארץ ועד לתוכניות הנוכחיות הנלמדות כיום במערכת החינוך הממלכתית בישראל.

הממצאים העיקריים העולים מהמחקר מראים כי ניתן להצביע על פיחות משמעותי בערכי החינוך לציונות שאותם מבקשים כותבי התוכנית לבטא במסגרת לימודי ההיסטוריה בבתי הספר. המחקר טוען כי במקביל להתפתחות תוכניות הלימודים, ניכרת נסיגה מתמשכת מערכים שעמדו בקונצנזוס הלאומי בעבר, כחלק מטשטוש הזהות הלאומית-ציונית בקרב התלמידים, באמצעות הטמעת ההיסטוריה היהודית בהיסטוריה הכלל עולמית. בחינה של היחס בין לימודי ההיסטוריה הפורמאליים לתוכניות הלימודים הבלתי פורמאליים, מבליטה את עובדת היעדרה של מדיניות כוללת בנושא חינוך לציונות במערכת החינוך, ונתק בין האגפים השונים העוסקים בחינוך זה.